

בבית הדין הצבאי לערעורים

בפני :

אלוף דורון פיילס - הנשיא
אל"ם אורלי מרקמן - שופטת
אל"ם אבי סימון - שופט

בעניין :

התובע הצבאי הראשי – המערער (ע"י ב"כ, סרן שגב רוס ; סגן אוֹרֶן סוקר)

נ ג ד

ח/XXX רב"ט י' ב' – המשיב (ע"י ב"כ, עו"ד יובל קגן)

ערעור על פסק דין של בית הדין הצבאי המחוזי במחוז שיפוטני הצפון שניתן בתיק צפון (מחוזי) 365/16 (אל"ם אורלי ירון – נשיאה) ביום 24.8.2016. הערעור (קולת העונש) נדחה.

פ ס ק - ד י נ

רקע

1. רב"ט י' ב', **המשיב**, הורשע, על סמך הודאתו, בבית הדין המחוזי בעבירה של היעדר מן השירות שלא ברשות, למשך 1,357 ימים. תקופת ההיעדרות הסתיימה בהתייצבותו ביום 10.7.2016.

2. גזר דינו של המשיב ניתן ביום 24.8.2016, לאחר שהמשיב היה נתון במעצר במשך ארבעים וששה (46) ימים. בית הדין קמא השית על המשיב עונש של הורדה לדרגת טוראי. לצד זאת, פסק להאריך בשנתיים את המאסר המותנה בן שבעים (70) ימים, שהוטל עליו בעבר בתיק מרכז (מחוזי) 216/11, ולהאריך בשנה נוספת את המחבוס המותנה שהוטל על המשיב ביום 28.8.2012.

התביעה לא השלימה עם גזר הדין ומכאן הערעור שלפנינו.

התשתית העובדתית

3. עיון בראיות שהוצגו בפני הערכאה קמא מלמד על הפרטים הבאים :

א. המשיב, בוגר תשע שנות לימוד ובן למשפחה חרדית, התגייס לשרת כלוחם. בהמשך, הועבר לשרת ביחידה אחרת, בתפקיד מנהלתי. בעברו של המשיב שתי היעדרויות קודמות, כאשר בגין אחת מהן הוטל עליו בבית דין צבאי, בין היתר, מאסר מותנה ובגין השנייה, בדין משמעתי – מחבוש מותנה.

ב. כעולה מגזר הדין של הערכאה קמא ועל-פי ראיות ההגנה, "במהלך כליאתו בגין ההיעדרות הראשונה נחשף [המשיב] לחוויה קשה, המשפיעה עליו עד היום ומקשה על שהותו בתנאי כליאה". המשיב אובחן באותה עת כמי שסובל ממצוקה הסתגלותית בעלת מאפיינים חרדתיים.

ג. כמו כן, פירט בית הדין קמא הנכבד את הדברים הבאים :

"בבסיסה של היעדרות זו הסתבכותו של הנאשם, שלא באשמתו, בחובות בני מאות אלפי שקלים לגורמים פרטיים, לרבות לשוק האפור, שהובילו לאיומים על חייו ולמצוקה רגשית ניכרת. בגין אותה הסתבכות ועל מנת להגן על חייו נסע הנאשם לחו"ל, שם הוא מתגורר בשנים האחרונות, עובד ומשלם את החובות טיפין טיפין. הנאשם וקרובי משפחתו העידו על האיומים להם זכו מצד הנושים, שהעמידו את חייו של הנאשם בסכנה של ממש, על מצוקתו הנפשית שהגיעה כדי הרהורים אובדניים, ועל התקופה הקשה שנקלעה אליה המשפחה כולה. ... סמוך לאחר שהחל בהיעדרות נסע הנאשם לחו"ל. שם, הכיר ... את אשתו, שהרתה זמן קצר לאחר מכן, וכיום הוא מטופל בשני ילדים רכים בשנים. את חלקו העיקרי של החוב שילם, ולאחר מכן פנה להסדיר את סוגיית שירותו. הוא ביקש, באמצעות סנגורו, להקפיא את פקודת המעצר כנגדו על מנת להגיע לארץ ולהסדיר מעמדו. לאחר שהגיע ארצה עם משפחתו החדשה, התייצב אצל הרשויות ומאז הוא עצור ... במהלך מעצרו הובא הנאשם בפני ועדת התאמה לשירות... והומלץ על פיטוריו מהמשך שירות סדיר מחמת 'אי התאמה'. לאחרונה החליט מפקד מיטב על פטור משירות. שמעתי מפי הנאשם ואשתו כי ברשותם כרטיסה טיסה חזרה לארה"ב ליום 30/8/16, על מנת לאפשר לבת להתחיל את לימודיה בגן בראשית ספט' 16'..."

ד. נבהיר, כי באישורנו הגישה התביעה במהלך הדיון בערעור מסמך המלמד, כי בסופו של דבר, המשיב פוטר משירות צבאי, בגין "התנהגות רעה וחמורה".

גזר הדין בערכאה קמא

4. בית-הדין קמא הנכבד ציין בגזר דינו את הדברים הבאים :

"אין ספק בליבי, לאחר ששמעתי את הנאשם ושאר העדים ועיינתי במסמכים, לרבות מן התקופה הרלבנטית, כי מצב של דחק כלכלי ממשי ואיומים הם שהובילו את הנאשם

להיעדר מן השירות ולשהות שנים ארוכות בחו"ל, עד שהסדיר את עיקר החובות כנגדו. לנסיבות אלה השלכה ממשית על מתחם העונש ההולם את העבירה שביצע, משיש בהן כדי להשפיע על חומרת מעשיו ועל אשמו של הנאשם. יש בנסיבות האמורות כדי להצביע על קרבה לסייג של אחריות פלילית (סעיף 40ט(9) לחוק העונשין, ובנוסף הן באות בגדר הסיבות שהובילו את הנאשם לבצע את העבירה (40ט(5) לחוק), סיבות הקרובות למצב של אין ברירה. בנסיבות ייחודיות וקיצוניות אלה, משך מעצרו של הנאשם עד כה, לאור האינטרס הראשון במעלה בשיקומו, ובשים לב לרמת הענישה שהוצגה על ידי ההגנה, מצאתי כי אין הכרח בהשתתפות עונש מאסר לריצוי בפועל, וניתן להסתפק בהארכת המאסר המותנה".

ערעור התביעה הצבאית

5. ב"כ התביעה הבהיר, כי אכן יש מקום להתחשב בנסיבותיו הייחודיות של המשיב, אך לשיטתו, האיזון שערכה התביעה, עת נמנעה מלהעמידו לדין בעבירה של עריקה, לפי סעיף 92 לחוק השיפוט הצבאי, תשט"ו-1955, ואף נמנעה מלעתור לקיים את ההליך בעניינו של המשיב בפני הרכב בערכאה קמא, יש בו כדי לגלם את ההתחשבות הנדרשת. נטען, כי בנסיבות המקרה, אין מקום לחרוג מן הכלל ולהורות על הארכת המאסר המותנה, והוטעם, כי נוכח תנאי השירות המקלים להם זכה המשיב, משך ההיעדרות ועברו, יש להכביד בעונשו על-ידי הטלת רכיב של מאסר בפועל למשך תקופה ניכרת ואף על-ידי הפעלת המאסר המותנה, במצטבר לעונש המאסר בפועל.

עמדת ההגנה

6. בא כוחו של המשיב עתר לדחות את ערעור התביעה הצבאית, והדגיש את נסיבותיו הייחודיות של המשיב, עובר לביצוע העבירה, במהלכה ואף כעת.

דיון והכרעה

7. בית הדין הצבאי לערעורים הדגיש פעם אחר פעם את הפגיעה הקשה באינטרס הציבורי הכרוכה בעבירה של היעדר מן השירות הצבאי, בוודאי כאשר מדובר בחייל ותיק, שהכיר את מאפייני השירות הצבאי ואת הדרך לשלב בין הבעיות האישיות לבין חובות השירות הצבאי. משנה חומרה יש לייחס לדברים, נוכח עברו המכביד של המשיב והמאסר המותנה שרביץ לפתחו, ערב ביצוע העבירה. עם זאת, יש לבחון כל מקרה לגופו ועל העונש ליטול בחשבון את נתוני המעשה ואת נתוני העושה.

8. כידוע, על-פי תיקון 113 לחוק העונשין, התשל"ז-1977, יש לקבוע את העונש בהתאם לעיקרון ההלימה, בהתחשב בערך החברתי שנפגע מביצוע העבירה, במידת הפגיעה בו, במדיניות הענישה הנוהגת ובנסיבות הקשורות בביצוע העבירה (להרחבה ראו ע"פ 8641/12 סעד נ' מדינת ישראל (5.8.2013)). על העונש לשקף אמת מידה נורמטיבית ואולם אין בכך כדי לגרוע מהצביון האינדיבידואלי שלו (ראו למשל ע"פ 1323/13 חסון נ' מדינת ישראל (5.6.2013)).

יפים דבריו של בית המשפט העליון, שלפיהם "המקרה שלפנינו הוא מקרה 'קלאסי' המדגים כיצד נסיבות ביצוע אותה העבירה מייצרות שונות גבוהה בחומרת העבירה ובמידת האשם של מבצעה, באופן שמבהיר את חיוניות השמירה על איזון בין הענישה הנוהגת כלפי העבירה לבין הצביון האינדיבידואלי לענישה" (ע"פ 1903/13 עיאשה נ' מדינת ישראל (14.7.2013), הדגשה שלנו).

9. במקרה דנן, כאמור, התרשם בית הדין קמא, כי "מצב של דחק כלכלי ממשי ואיומים הם שהובילו את הנאשם להיעדר מן השירות ולשהות שנים ארוכות בחו"ל, עד שהסדיר את עיקר החובות כנגדו". לפיכך, על אף שככלל, היעדרות ממושכת, שביצע חייל משירות הסדיר, בוודאי כאשר לחובתו מאסר מותנה, מחייבת הטלת מאסר ממושך בן חודשים ארוכים – בנסיבות הייחודיות של המקרה, אין לקבוע כי העונש שהוטל עליו אינו הולם. נוכח צבר הנסיבות: הרקע של המשיב; פרק הזמן בו שירת עד למועד תחילת ההיעדרות; הקשר בין האיומים על חייו ומצבו הנפשי של המשיב לבין ביצוע העבירה, ראשיתה ומשכה; ואף נתוני האישיים העדכניים – לא מצאנו, כי התוצאה העונשית הכוללת אליה הגיע בית הדין קמא הנכבד – חורגת במידה, המצדיקה את התערבות ערכאת הערעור בגזר הדין.

סוף דבר

10. כעולה מן המקובץ סברנו כי אין עילה להתערבותנו בעונש שהוטל. על כן מצאנו לדחות את הערעור.

ניתן והודע היום, כ"ד באב התשע"ו, 28 באוגוסט 2016, בפומבי ובמעמד הצדדים.

הנשיא		שופט	שופט
חתימת המגיה:		העתק	נאמן
		סגן	קורל
תאריך:		קצינת	בית
			למקור
			מכני
			הדין